

Конюшенко Яна Юрївна,

доцент кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОСТУПКІВ

Інститут кримінальних проступків визначається як один з найважливіших інститутів кримінального процесуального права, що містить у собі, насамперед, норми кримінального процесуального права, що знаходяться в КПК України, а також інших законодавчих актах. Нормами цього інституту регулюється діяльність спеціально на те уповноважених суб'єктів кримінального процесу з розслідування кримінальних проступків, а також відносини, які виникають, розвиваються та припиняються у ході цієї діяльності між учасниками кримінальних процесуальних прав та обов'язків. У КПК України зазначеному інституту присвячена глава 25 («Особливості досудового розслідування кримінальних проступків») і самостійні статті (ст. ст. 298, 298-1, 298-2, 298-3, 298-4, 298-5, 299, 300, 301, 302 КПК України), що безсумнівно підкреслює значимість інституту дізнання.

Під час досудового розслідування кримінальних проступків виникають певні питання щодо формування доказової бази за допомогою негласних слідчих (розшукових) дій.

Варто відмітити, що збирання доказів під час розслідування кримінальних проступків відповідає процесу збирання доказів у кримінальному провадженні щодо злочинів і має ті самі складові: збирання перевірка та оцінка доказів.

Проте чинним КПК України передбачено низку особливостей, які характеризують процес доказування під час досудового розслідування кримінальних проступків. Однією з таких особливостей є обмеження проведення НСРД.

Слід зазначити, що негласні слідчі (розшукові) дії, які проводяться під час дізнання, можна поділити залежно від наявного механізму контролю за їх проведенням на: 1) ті, що проводяться з дозволу слідчого судді та із застосуванням до них механізму судового контролю (установлення місцезнаходження радіобладнання (радіоелектронного засобу)); 2) ті, що проводяться поза межами судового контролю (зняття інформації з електронних інформаційних

систем, доступ до яких не обмежується власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний з подоланням системи логічного захисту).

Спеціалізація норм, що регулюють порядок проведення дізнання, не оминула й питання проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Особливостями їх провадження під час дізнання присвячена ст. 300 КПК України, норма якої є банкетною та відсильною водночас: «Для досудового розслідування кримінальних проступків дозволяється виконувати ... негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені ч. 2 ст. 264 та ст. 268 цього Кодексу» [1]. Відразу можна зробити висновок про те, що проведення під час дізнання всього спектра негласних слідчих (розшукових) дій, передбаченого КПК України, заборонено. Йдеться лише про окремі їх види, свідченням чого є положення ч. 2 ст. 264 та ст. 268 КПК України.

На нашу думку, потребує уточнення термінологія, що використовується у положеннях ст. 264 КПК України. Так, у законодавстві України не має визначення терміна «електронні інформаційні системи» [2]. У ст. 1 Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» надається визначення терміна «інформаційна (автоматизована) система» – організаційно-технічна система, в якій реалізується технологія обробки інформації з використанням технічних і програмних засобів [3].

Отже у положеннях КПК України фактично не визначено об'єкт, з якого дозволено знімати інформацію під час проведення цієї НС(Р)Д. З огляду на вказані результати проведення цієї НС(Р)Д можуть бути визнані недопустимими доказами. Разом із тим у п. 1.11.6. інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні [4] роз'яснюється, що під електронною інформаційною системою слід розуміти електронно-обчислювальні машини (комп'ютер), автоматичні системи, комп'ютерні мережі. Однак, по-перше, таке визначення дещо звужує поняття інформаційної (автоматизованої) системи, закріплене в Законі України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», по-друге, зазначена Інструкція не є частиною кримінального процесуального законодавства України.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних (БД) «Законодавство

України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>

2. Термінологія законодавства // (БД) «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/termin>

3. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах: Закон України від 05.07.1994 № 80/94-ВР. // (БД) «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>

Малюк Василь Васильович,
кандидат юридичних наук

СВІТОВА ТЕНДЕНЦІЯ ТА ГЕНЕЗА ВИКОРИСТАННЯ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ ОБ'ЄДНАНЬ НАЦІОНАЛЬНИМИ УРЯДАМИ

Для побудови дієвої системи протидії злочинності необхідно враховувати помилки минулого, оцінювати розвиток злочинних об'єднань у контексті змін суспільства. Тому розгляд становлення транснаціональних організованих злочинних об'єднань в Україні неможливий без дослідження світових тенденцій та історичних форм існування такого виду злочинності.

У першу чергу нас цікавить генеза транснаціональних організованих злочинних об'єднань, що створюють загрози державній безпеці. Але, у такому контексті, так само як і генеза використання зазначених злочинних об'єднань у конфліктах між державами це питання практично не розглядалась. Тому вважаємо за необхідне проаналізувати світову тенденцію та відомі історичні аналогії використання державами злочинних об'єднань у конфліктах (різного ступеня агресії). Про чітку періодику тут говорити недоцільно, у зв'язку з різним ступенем організованості та позиціонування як злочинних певних об'єднань, що використовувалися. Тому відмічаємо лише найбільш яскраві історичні приклади.

Науковці зазначають, що перші згадки про мафіозні структури пов'язують з формуванням груп охоронців сицилійських баронів, що вербувалися із числа членів злочинної організації, основою якої у XII столітті, були об'єднання місцевих родин (фактично – розбійників) проти Священної Римської імперії німецької нації (*Sacrum*